

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINETERULUI ȘI
SPORTULUI**

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

CULTURĂ ȘI MITOLOGIE

[curriculum la decizia școlii pentru liceu]

Aprobată prin ordin al ministrului

Nr. 4202/ 17.05.2011

București, 2011

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru *Cultură și mitologie* reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru liceu, proiectată pentru un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar. Disciplina se poate preda în oricare dintre clasele de liceu, în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor și la profilul, respectiv specializarea, urmate de aceștia. De exemplu, la profilul umanist, la clasele a XI-a - a XII-a, având în vedere specificul acestora, bugetul de timp alocat poate fi de 2 ore/săptămână.

Elaborarea prezentului curriculum răspunde cerințelor formulate în *OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național*. De asemenea, s-a ținut cont și de faptul că formarea competențelor interculturale reprezintă o prioritate pentru Uniunea Europeană, în scopul dezvoltării și consolidării culturii democratice și a coeziunii sociale. În egală măsură, formarea competențelor interculturale contribuie la educația pentru cetățenie și drepturile omului, așa cum se precizează în Cartea albă privind dialogul intercultural, *Trăind împreună egali în demnitate*, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008).

Prezenta programă școlară este justificată din perspectiva următoarelor deziderate:

- familiarizarea elevilor cu mari creații ale spiritului uman;
- formarea tinerilor ca persoane capabile să înțeleagă perspectivele multiple de abordare a mitului ca fenomen cultural complex;
- înțelegerea de către elevi a raporturilor dintre formele de cultură și manifestările lor complexe, a funcției ordonatoare pe care tradiția o exercită asupra vieții cotidiene și asupra diverselor aspecte ale modernității;
- dezvoltarea capacității elevilor de abordare interdisciplinară a unor probleme teoretice și practice din viața lor cotidiană.

Raportată la *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), care conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european”, disciplina opțională *Cultură și mitologie*, propusă spre studiu în liceu, are rolul de a contribui la formarea progresivă a competențelor cheie, cu precădere în ceea ce privește următoarele domenii:

- competențe sociale și civice;
- sensibilizare și exprimare culturală;
- comunicare în limba maternă;
- a învăța să înveți.

Prin structură și conținut, studiul disciplinei *Cultură și mitologie*, așa cum este prevăzut de programa școlară, are următoarele finalități:

- înțelegerea rolului mitologiei în devenirea culturală a omului și a societății umane;
- dezvoltarea de către elevi a propriului sistem de valori prin raportare la mituri, ca repere axiologice;
- manifestarea unei atitudini pozitive față de valorile specifice diferitelor culturi și dezvoltarea abilităților de conviețuire interculturală, susținerea coeziunii la nivelul comunității.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Valori și atitudini
- Competențe specifice și conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt preluate din curriculumul școlar de trunchi comun, dezvoltat în liceu pentru disciplinele socio-umane.

Stabilirea competențelor specifice și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut, corespondența dintre acestea nefiind biunivocă; o anumită competență specifică poate să fie atinsă prin diferite unități de conținut. Toate conținuturile propuse de programă se subsumează unor domenii de conținut corelate cu achizițiile dobândite de elevi la alte discipline de învățământ, în special la literatură, istorie și religie.

Lista explicită ce recomandă valori și atitudini accentuează dimensiunea afectiv-atiudinală și morală a învățării, din perspectiva contribuției specifice a acestei discipline la atingerea finalităților educației.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu statutul acesteia de curs opțional.

Sugestiile metodologice și referințele bibliografice se constituie ca repere de la care profesorii pot proiecta și dezvolta unitățile de învățare, astfel încât elevii să-și dezvolte competențele specifice propuse, precum și competențele interdisciplinare necesare desfășurării oricărei activități.

Programa se adresează atât profesorilor, cât și autorilor de manuale școlare, fiind concepută în așa fel încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor prin:

- stabilirea ordinii studierii unităților de conținut;
- adaptarea la specificul clasei de elevi;
- valorificarea achizițiilor anterioare ale elevilor, a experienței lor de viață și a specificului comunității din care ei fac parte.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

VALORI ȘI ATITUDINI

Competențele generale și specifice pe care disciplina *Cultură și mitologie* își propune să le formeze/consolideze au la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- gândire critică, autonomă și divergentă;
- disponibilitate pentru dialog și dezbateri;
- înțelegere și respect pentru diversitatea culturală;
- atitudine pozitivă față de persoane și grupuri care aparțin unor culturi diferite, care susțin valori, opinii și credințe diferite;
- disponibilitate pentru abordări multiperspectiviste;
- asumarea propriei identități culturale;
- respect față de identitatea culturală a celorlalți;
- respect față de demnitatea și drepturile omului;
- toleranță și înțelegere;
- consecvență în opțiunea pentru rezolvarea pașnică a conflictelor;
- empatie culturală;
- spirit civic;
- disponibilitate pentru dialogul intercultural și pentru cooperare.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

Competențe specifice	Conținuturi
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici culturii și mitologiei</p> <p>2.1. Explicarea rolului mitologiei ca primă formă de abordare teoretică a problematicii lumii și a omului</p> <p>2.2. Explicarea procesului de desprindere din mitologie a diverselor forme ale culturii</p> <p>3.1. Analizarea diferitelor forme ale culturii, în cadrul unor activități pe grupe sau în echipă și prin integrarea perspectivelor și/sau experiențelor culturale ale membrilor grupului/echipei</p> <p>4.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de identitatea culturală a persoanelor care aparțin unor culturi diferite</p>	<p>Cultură și mitologie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cultura. Forme ale culturii ▪ Mitologia - formă a culturii
<p>1.2. Identificarea unor funcții îndeplinite de diferitele mituri în cadrul vieții personale, familiale, colective</p> <p>2.3. Analizarea unor puncte de vedere diferite asupra naturii mitului</p> <p>2.4. Analizarea comparativă a perspectivelor de abordare a mitului</p> <p>2.5. Evaluarea metodelor de abordare a mitului</p> <p>3.2. Identificarea unor particularități ale diferitelor perspective și metode de abordare a mitului, în cadrul unor activități pe grupe sau în echipă</p>	<p>Mitul – realitate culturală complexă</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Natura mitului; timp și spațiu mitic ▪ Funcții ale mitului ▪ Tipologia mitică; diversitate formală - sacru și profan ▪ Perspective și metode de abordare a mitului: <ul style="list-style-type: none"> - etnologică – ritul; relația cu sacrul; salvarea mitică; norme și interdicții - filosofică – mythos și logos - două moduri de cunoaștere inechivalente - literară – conversiunea mitului , simetria inversă, demitizarea - teologică – mitul și adevărul revelat; mitul și logოსul întrupat; de la mit la taină
<p>1.3. Precizarea sensului conceptelor și categoriilor esențiale pentru studiul mitologiei</p> <p>2.6. Evidențierea deosebirilor dintre teogonie, cosmogonie, sociogonie și antropogonie</p> <p>2.7. Utilizarea cunoștințelor din domeniul mitologiei, alături de cele dobândite la alte discipline, pentru a dialoga pe o temă dată și pentru a aborda diferite aspecte ale vieții contemporane</p> <p>3.3. Cooperarea cu ceilalți pentru analizarea mitologiei riturilor de trecere și a unor practici actuale ale acestora</p> <p>5.1. Participarea la luarea deciziilor în școală, familie și în grupul de prieteni, prin luarea în considerare a perspectivelor tradiției și modernității</p>	<p>Mitologia întemeierii și escatologia</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Haosul ▪ Teogonia. Zeii ▪ Cosmogonia: facerea lumii dintru început; refacerea lumii din haosul postcatastrofic ▪ Sociogonia și antropogonia – lumile și eroii civilizatori ▪ Mitologia riturilor de trecere: naștere, căsătorie, moarte
<p>3.4. Exemplificarea, prin lucru în echipă, a fenomenului de metamorfozare a miturilor și ale unor forme actuale ale gândirii mitice</p> <p>4.2. Susținerea argumentată a unor opinii personale referitoare la particularitățile mitologiei românești</p> <p>5.2. Participarea la identificarea de soluții pentru probleme ale vieții cotidiene, prin raportare la nucleul axiologic al miturilor</p>	<p>Interculturalitate mitică</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Resemantizarea simbolurilor mitice; contaminare și asimilare ▪ Metamorfoza miturilor; mituri ale lumii moderne; „dezvrăjirea lumii”; permanența miturilor ▪ Mituri și particularități ale mitologiei românești

SUGESTII METODOLOGICE

Prezenta programă școlară este un instrument de lucru pentru profesorii care propun elevilor disciplina opțională *Cultură și mitologie*, fiind concepută în așa fel încât să le permită:

- să-și orienteze activitatea înspre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului;
- să-și manifeste creativitatea și să-și adecveze demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Sugestiile metodologice au în vedere modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor formulate în programa școlară.

Dezvoltarea competențelor cheie, considerarea elevului ca subiect al activității instructiv-educative și orientarea acesteia spre formarea competențelor specifice, accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei presupun respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe:
 - construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților, dezvoltarea creativității elevilor;
 - cultivarea capacității elevului de a se autoevalua, a spiritului reflexiv și autoexigenței;
 - abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
 - abordări inter și transdisciplinare;
- utilizarea unor metode active (de exemplu: simularea, învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, învățarea prin cooperare, studiul de caz, jocul de roluri bazat pe empatie, analiza de text, metode de gândire critică, realizarea de portofolii), care pot contribui la:
 - crearea aceluși cadru educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă;
 - înțelegerea modului în care conceptele specifice disciplinei *Cultură și mitologie* se pot aplica în viața de fiecare zi;
 - exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
 - evitarea stereotipurilor, a automatismelor de gândire și cultivarea spiritului tolerant;
 - facilitarea înțelegerii unor probleme actuale controversate, reflectate în mass-media și prezente în discursul public atât de la nivel local și național, cât și de la nivel internațional;
 - experimentarea interacțiunilor interculturale prin implicarea în relații, directe sau mediate, cu persoane care au apartenențe culturale diferite;
 - evitarea atitudinilor moralizatoare;
 - realizarea unor conexiuni cu achiziții dobândite de elevi prin studiul altor discipline - de exemplu, logică, argumentare și comunicare, psihologie, sociologie, literatură, istorie, geografie, limbi străine etc.;
- utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, pe perechi și în grupuri mici);
- învățarea prin acțiune (experiențială), realizarea unor activități bazate pe sarcini concrete.

Programa școlară oferă cadrelor didactice un sprijin concret în centrarea demersului didactic pe experiențe de învățare, potrivit specificului competențelor care trebuie formate, prin prezentarea cu caracter orientativ a unor exemple de activități de învățare:

- explicarea sensului termenului de „mit”;
- explicarea raportului dintre timpul sacru și timpul profan, precum și a raportului dintre spațiul sacru și spațiul profan;
- exemplificarea noțiunii de „erou civilizator”;
- explicarea dimensiunii culturale a nașterii, căsătoriei, morții, evenimente marcate prin rituri sau ceremonii;
- analizarea unor particularități ale mitologiei românești, pornind de exemple de mituri românești;
- analiza asemănărilor și a deosebirilor dintre diferite mitologii;
- elaborarea de eseuri libere pe teme de interculturalitate mitică;
- argumentarea unor opinii personale asupra procesului de interferență a mitologiilor;
- analizarea unor situații de viață, în vederea identificării de soluții, pornind de la învățămintele desprinse din mituri;
- dialogul, dezbaterea referitoare la importanța și rolul diverselor forme ale culturii;
- dezvoltarea și exersarea, în diferite situații de comunicare, a capacității de argumentare;

- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare (pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații, pentru documentarea pe o temă dată).

Strategiile de lucru propuse trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acestei experiențe.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.

BIBLIOGRAFIE

- Angelescu, Silviu, *Mitul și literatura*, Editura Univers, București, 1999
 Blaga, Lucian, *Trilogia culturii*, în *Opere*, vol. IX, Editura Minerva, București, 1985
 Bușe, Ionel, *Filosofia și metodologia imaginării*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2005
 Constantinescu, Nicolae, Dobre, Alexandru, *Etnografie și folclor românesc*, I, Editura Fundației România de Măine, București, 2001
 Dumezil, Georges, *Mit și epopee*, Editura Științifică, București, 1993
 Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginării*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000
 Durkheim, Emil, *Formele elementare ale vieții religioase*, Editura Polirom, Iași, 1995
 Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, Editura Univers, București, 1978
 Eliade, Mircea, *Sacru și profanul*, Editura Humanitas, București, 1995
 Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Științifică, București, 1991
 Eliade, Mircea, *Mituri, vise și mistere*, în *Eseuri*, Editura Științifică, București, 1991
 Eliade, Mircea, Culianu, Ioan Petru, *Dicționar al religiilor*, Editura Polirom, Iași, 2007
 Gusdorf, Georges, *Mit și metafizica*, Editura Amarcord, Timisoara, 1996
 Ispas, Sabina, *Cultură orală și informație transculturală*, Editura Academiei Române, București, 2003
 Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Științifică și Pedagogică, București, 1989
 Levi-Strauss, Claude, *Antropologia structurală*, Editura Politică, București, 1978
 Oișteanu, Andrei, *Mythos și logos. Studii de antropologie culturală*, Editura Nemira, București, 1997
 Oișteanu, Andrei, *Ordine și haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Polirom, Iași, 2004
 Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români*, Editura Saeculum, București, 1997
 Tonoiu, Vasile, *Ontologii arhaice în actualitate*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989
 van Gennep, Arnold, *Riturile de trecere*, Editura Polirom, Iași, 1996
 Wunenburger, Jean-Jacques, *Sacru*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000

Grupul de lucru pentru curriculum

Eugen STOICA (coord.)	- Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului,
Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții
Angela TEȘILEANU	- Institutul de Științe ale Educației
prof. univ.dr. Ionel BUȘE	- Universitatea din Craiova
Petre VULPE	- Colegiul Național „Nicolae Iorga” Vălenii de Munte
drd. Valentin Emil MUȘAT	- Colegiul Național „Nicolae Iorga” Vălenii de Munte